

Наталя ЦУМАРСЬВА,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології, соціології та педагогіки
Донецького державного університету внутрішніх справ
Ірина КРИЦЬКА,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю «Психологія» Навчально-наукового
інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНКИ

Протягом історії людства ми спостерігаємо тенденцію, що жінки прагнули до рівності – зокрема права на освіту, майно, голосу. Тобто вони прагнули до гендерної рівності, адже у нашому суспільстві вважалось за нормальним, коли наші батьки, дідусі та бабусі обирали собі професію відповідно до думки, легко піддаючись громадській думці та стереотипам, адже надзвичайно важливою була колективна думка людей, навіть якщо вони були не дуже нам близькі.

Гендерні стереотипи – це усталені та поширені в суспільстві уявлення про те, які місця та ролі мають займати кожен гендер, а також про особистісні риси, притаманні людям з різною гендерною ідентичністю. Ці стереотипи функціонують як своєрідні норми, що формують уявлення про гендерну поведінку та зовнішність людей у суспільстві. Індивіди підкоряються цим нормам під впливом соціального тиску та механізму конформності [2].

Науковці, роботи яких ґрунтувались на гендерних стереотипах і гендерних ролях - Ю. Алексеєва, Т. Виноградова, Т. Говорун, І. Головашко, І. Жеребкіна, І. Лебединська, Л. Лушпай, Т. Мельник, В. Семенов, зазначали, що у сучасному суспільстві гендерні стереотипи виступають як певні культурні, загальноприйняті норми. Інтенсивне інформування про ці норми змушує індивіда підкорюватися цим стереотипам. Дія цього інформативного тиску полягає в тому, що індивід прагне відповідати гендерним ролям, для того щоб отримати всезагальне соціальне схвалення і уникнути несприйняття його як частини соціуму. Автори зазначали, що близько 20% жінок стикались з гендерною дискримінацією під час влаштування на роботу [1, с. 15].

Відповідно до закону № 256, в Україні існував список із 450 професій, заборонених для жінок, які вважались важкими роботами із шкідливими і небезпечними умовами праці. Зокрема їм не дозволяли працювати машиністками в метро, автобусів, водолазками, пожежницями, снайперками, слюсарями тощо. Цю дискримінаційну норму скасували лише у 2017 році [3].

Також варто зауважити, що були проведені дослідження стосовно зарплатних очікувань жінок та чоловіків, щоб визначити, чи правдиве твердження про те, що чоловіки мають вищу заробітну плату, ніж жінки. Результати показали, що в більшості випадків за деякими посадами зарплатні

очікування шукачів відрізняються на 20%. Аналітики виявили, що зарплатні очікування жінок на 10–30% нижчі, ніж у чоловіків. До того ж, зниження самооцінки в період декрету змушує жінок просити меншу заробітну плату та у занижених очікуваннях жінок відіграють гендерні стереотипи: у сім'ї, де чоловік заробляє, а жінка є домогосподаркою, остання готова влаштуватись на роботу за меншу заробітну плату, щоб відчувати якусь цінність. Навіть отримавши лідерську посаду, жінки обіймають її менше, ніж чоловіки. У результаті перебування на позиції лідера для них є більш напруженим, прискіпливим і недовготривалим [4].

В умовах повномасштабної війни українські органи влади спільно з громадськими організаціями та міжнародними партнерами мають активізувати роботу щодо розбудови системи забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків. Для уникнення гендерних стереотипів у робочій діяльності необхідно впроваджувати принцип рівних можливостей, фокусуватися на професійних навичках, а не на статі, використовувати гендерно-чутливу комунікацію та підтримувати прикладів нетрадиційних гендерних ролей, наприклад, жінки-керівники, чоловіки у декреті тощо. До того ж, важливо викорінювати упередження та забезпечувати рівну оплату праці.

Отже, аналіз гендерних стереотипів у професійній сфері свідчить, що попри законодавчий прогрес і скасування дискримінаційних норм, соціальний тиск та усталені упередження продовжують суттєво впливати на самореалізацію жінок. В умовах повномасштабної війни державна підтримка та громадські ініціативи стають критично важливими для трансформації професійного середовища та захисту прав постраждалих. Таким чином, подолання гендерної асиметрії можливе лише через перехід від оцінки статі до фокусу на професійних навичках та впровадження рівної оплати праці.

Список використаних джерел

1. Алексеєва Ю. Гендерні стереотипи у сучасному масовому суспільстві. *Науковий блог НаУ «Острозька академія»*. URL: <https://naub.oa.edu.ua/henderni-stereotypy-u-suchasnomu-masovomu-suspilstvi/> (дата звернення: 05.02.2026).
2. Сергієні О. В., Горіна О. Т. Гендерна психологія : метод. реком. до вивч. вибірк. навч. дисц. «Гендерна психологія» (для здоб. перш. (бакалавр.) рівня вищої освіти зі спец. С4 «Психологія»). Дніпро : ДДУВС, 2025. 84 с.
3. Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.1993 № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0051-94> (дата звернення: 05.02.2026).
4. Зарплатні очікування жінок до 20% менші, ніж у чоловіків. URL: <https://www.work.ua/articles/analytics/3200/> (дата звернення: 05.02.2026).